

JÁNK ISTVÁN

ÍGY BESZÉLNEK MINÁLUNK: ITT A SZLOVÁKIAI MAGYAR HANGOSKÖNYV!

Vajon milyen a csallóközi autentikus magyar beszéd? És hogyan beszél egy bósi, csallóközkürti vagy épp nyárasdi ember? Akit érdekel, megtudhatja, ugyanis a napokban jelent meg az első multimediális szlovákiai magyar nyelvjárási szöveggyűjtemény. Sok-sok szlovákiai magyar beszéd és azok lejegyzett változata érhető el a nyelvjáráskutatók és a nyelvjáráások iránt érdeklődők nagy örömeire.

Pár hete érhető el az interneten az első multimediális szlovákiai magyar nyelvjárási szöveggyűjtemény. A hangoskönyv a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen működő Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet dialektológiai kutatómunkájának a gyümölcse. A szövegeket a karon tanuló hallgatók gyűjtötték, a szövegek hanggal való szinkronizálását és a lejegyzések ellenőrzését Presinszky Károly végezte.

A szöveggyűjtemény beszélt nyelvi szövegeket tartalmaz, amelyek remekül illusztrálják az egyes szlovákiai magyar tájegységek nyelvjárási sajátosságait. A most megjelent első részben a csallóközi-szigetközi nyelvjárárcsoport sajátosságait tükröző helyi dialektusok találhatók. Ezek az adatok a következő településekről származnak: Bős, Csallóközkürt, Izsap, Kulcsod, Nagybodak, Nyárasd, Vágfüzes, Vásárút, Zsigárd.

A szöveggyűjtemény egyik legnagyobb jelentősége abban áll, hogy a hangfelvételek fonetikus lejegyzése is elérhető egy-egy felvétel alatt (ehhez szükséges egy speciális betűkészlet telepítése). Az egyes szövegek egészben, illetőleg részletekben is meghallgathatók a szövegrészekben található időzítési pöttyökre kattintva (sajnos ez a funkció nem minden böngészőben működik jelenleg).

A hangoskönyv a szöveggyűjtemény első darabja, a későbbiekben további szlovákiai magyar hanganyagokkal

bővül a gyűjtemény. Addig is, íme, néhány érdekes részlet a most megjelent rész lejegyzett szövegeiből – természetesen az eredeti, fonetikus lejegyzéssel.

Egy idősebb csallóközkürti férfi például a gyerekkoráról és földművelésről mesél:

Ébbé a éty holt földüngbé úcs-csinátuk nyugoggyo apánkú, én gyerek vótam akkor, nyugoggyo apánku úccsinátuk, hogy engem, min gyerekét kivitt a apáng, befokta a éty szamarat még a éty tehenyet, asztá mekszántotta aszt a bizonyos éty hód földet. Asztán mekszántotta, fokta lehengérészte, mekfogasúta, osztá újra lehengérészte, s utánno kirt valahun vetőgépet. Hát a vetőgép az má abba a időbe naty ő dolog vót, de nyócsoros vetőgép vót, s nyócsoros vetőgép utá émmín gyerek, nyóc-kilenc éves gyerekhá méntem, ballaktam utánna. Apám megmonta, hoty tē vigyázz ára, hogy é nē dugújom a csoroszla.

De nem csupán olyan szövegek akadnak a gyűjteményben, amikben valaki a gyerekkoráról mesél. Egy vágfüzesi néni például az első repülési élményét beszéli el nagyon kedélyes módon, úgy, ahogy bármelyikünk nagymamája vagy épp édesanyja tenné:

No, testvirémnek a lányo vót ithonn. Januárba szoknak mindig hazajárni, mer ott akkor van holtsezon és nagyon mekkirt, könyörgött, hogy mennyek ki Ciprusra, amikor méty fírhő. Nem akartam kimenni, de hát asztán a vigin mégis annyira meggyősztek, hogy kimegyek. Ócsóír röpülőjegyget is tuttak

szerezni még minden. Este tíz órakor indúttunk Komárombó. Pestrú szátunk fő. Hát, én még röpteret sē láttom, még még sēmmít sē. Hát, őszintén szóva éty kicsit fítem, hogy mijen lész majd a röpülő. Ém méntem, sógornóm még a sógornómnek a vót férje, ity hármon méntünk ē. Hát ugyē fölattuk a csomagjainkot, hát vártunk ottan, ém mint a kis hüjegyerek. Hát, ők má vótak töpször, asztám mikor há nā, hogy mosmább méhetünk, hát ém méntem a sógorasszoa. Aszonygya éccer a sógorasszon, no mosmább a röpülőbe vagyunk. Há, mondom má hogy a francba vagyunk a röpülőbe, mondom nem is útünk buszon. Hát, a tévébe lássuk, hogy fölúnek a buszra és asztá akkor úgy. Hát, hogy nem mosmá mingyá itte, ahoty kiméntünk a izén, várón, aszongya it má röpülő is vót. Nāhát, jóvan. Ot nem is vót időnk megijennyi [...]

A fentiekén kívül még számos autentikus szlovákiai magyar beszédet hallgathatnak és olvashatnak el az ez iránt érdeklődők. És nem csak azért érdekes mindez, mert láthatjuk belőle, hogy milyen változatos is a magyar nyelv, hanem mert a különféle nyelvjáráások a kultúránk és identitásunk egy nagyon fontos részét képezik. Ugyanúgy megőrzendő értékek, mint a népi hagyományaink, műemlékeink, művészi alkotásaink. Nyugodtan büszkék lehetünk hát rájuk.

Hogy mi az a csoroszla és hogy hogyan folytatódott a repülőgépes történet, vagy egyáltalán hogyan beszélnek Csallóközben a különböző településeken, kiderül a hangoskönyvből, amely a www.umjl.fss.ukf.sk/szmnyhk/ oldalon érhető el.